

Diplomový seminář 2009/2010

(presenční i kombinované studium)

Přehled témat:

- Základní požadavky na DP a informační zdroje
- Vybrané předpoklady úspěšné tvorby a obhajoby DP
- Práce s informačními zdroji, citace použitých pramenů
- Průběh řešení DP
- Spolupráce s vedoucím DP
- Spolupráce s oponentem DP
- Obhajoba DP
- Přínos DP

I) Základní požadavky na DP a informační zdroje

Pro nás (ESF MU) existuje pět zásadních dosažitelných zdrojů informací o základních požadavcích na tvorbu DP a jeho informačním zajištění:

- 1) Manuál studenta (v ISu)
- 2) NEKUDA Jaroslav, SLANÝ Antonín. *Jak (ne)napsat závěrečnou práci: nejen pro posluchače Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1993, 64 s. ISBN 8021007273.
- 3) NEKUDA Jaroslav, SLANÝ Antonín. *O metodice zpracování bakalářských a diplomových prací v ekonomických oborech a vhodných informačních zdrojích*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996, 97 s. ISBN 8021014466.
- 4) NEKUDA Jaroslav, SLANÝ Antonín. *Moderní informační zdroje diplomových a doktorských prací v oblasti sociálně-ekonomických věd*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 100 s. ISBN 8021026464.
- 5) Specializovaný předmět Akademické psaní (pro následující ročníky, tedy později).

II) Vybrané předpoklady úspěšné tvorby a obhajoby DP

- 1) DP musí mít jasný cíl, uvedený
 - a) v zadání DP i v
 - b) textu DP (obvykle již v úvodní kapitole DP)
- 2) DP musí obsahovat přehled použitých metod, případně i důvody proč jsou dané metody využity
- 3) DP musí mít definovanou problémovou oblast na kterou je zaměřena (a případně i cílovou skupinu, pro kterou jsou navrhovaná řešení využitelná)

- 4) Struktura DP bude obsahovat zejména:
- zadání DP
 - teoretickou část, obsahující přehled použité ekonomické teorie (/včetně metodiky)
 - analytickou část se závěry využitelnými v části návrhové (syntetické) – části teoretická a analytická mohou tvořit jeden celek (kapitolu)
 - syntetickou (návrhovou či praktickou) část, která bude tvořit **hlavní přínos diplomanta**
- 5) DP musí respektovat požadavky na formu DP, zejména tedy:
- respektovat základní standardy úpravy DP (řádkování, písmo, počet znaků, jednostranně/oboustranně, atd., atd. – viz IS, Manuál studenta atd.)
 - citace – nejlépe index v textu s vazbou na poznámku pod čarou, kde se uvádí nutné bibliografické údaje, včetně strany citovaného pramene (podporuje to WORD)
 - poznámkový aparát – formálně stejné jako citace, i v tomto případě nejlépe formou poznámky pod čarou
 - seznam literatury s uvedením klíčových bibliografických údajů

III) Práce s informačními zdroji, citace použitých pramenů

V DP musí být jasně odlišeny informace převzaté a přínosy diplomanta. K tomu slouží (mimo jiné) i nástroje pro práci s informačními prameny, zejména citace, případně i poznámkový aparát.

1) Citace

Citace se rozlišují podle:

- charakteru citované informace
- formy citace
- typu citovaného zdroje.

2) Rozlišení citací podle charakteru citované informace

Zde se mohou objevit především následující situace:

a) **přímá citace**

Příklad 3.1:

Pokud jde o dynamiku růst výroby v amerických loděnicích v období druhé světové války, objevují se jisté pochybnosti o dosažené úrovni v jednotlivých letech. S ohledem na dostupné informace je možno s konstatovat, že: „V „krizovém“ roce 1943 dosáhly ve skutečnosti americké loděnice vrcholného růstu výroby. Zaoceánských nákladních lodí se v roce 1941 v USA postavil objem něco přes jeden milion BRT. V roce 1942 už to bylo 8 milionů BRT. Pro rok 1943 stanovoval plán stavbu 16 milionů BRT, ale průmysl na to odpověděl dodávkou nákladních lodí o tonáži více než 19 milionů BRT.“¹

¹ IRELAND, B.: Soubor v Atlantiku. Nakladatelství JOTA, Brno, 2005. Vydání první, 328 stran + 16 stran obrazové přílohy. ISBN 80-7217-309-X, str. 255

b) citace (rozhodující) myšlenky

Příklad 3.2:

V jednotlivých letech druhé světové války prokázaly americké loděnice pozoruhodnou schopnost dynamiky v růstu produkce. V roce 1941 se v USA postavil objem něco přes jeden milion BRT, v roce 1942 8 milionů BRT a v roce 1943 19 milionů BRT (plán přítom pro tento rok předpokládal 16 milionů BRT).²

**c) text celé kapitoly, zásadně ovlivněný citovaným pramenem
(uvedeným v úvodu kapitoly)**

Příklad 3.3:

Text této kapitoly rozhodujícím způsobem ovlivnila data, uveřejněná v jednom z nejlépe informovaných zdrojů, přesněji řečeno v kapitole 12 tohoto zdroje.³

**d) text celé práce, zásadně ovlivněný citovaným pramenem
(uvedeným v předmluvě nebo úvodu, méně vhodně v summary či
poděkování)**

Příklad 3.4:

Tato kniha by nikdy nevznikla, nebýt příspěví a pomoci řady mých vážených kolegů. Autor cítí milou povinnost poděkovat na tomto místě především Bernardu Irelandovi z Nottingham Trent University, bez jehož laskavého svolení použít výsledky jeho výzkumů presentovaných v klíčové publikaci⁴ by tato kniha postrádala významnou část ekonomických argumentů.

- e) převzatá tabulka**
- f) převzatý graf**
- g) převzatý obrázek**
- h) převzaté schéma, atd.**

Příklad 3.5:

(citováno podle Brealey, R.A., Myers, S.C.: *teorie a praxe firemních financí*. Computer Press 2000, Praha. Vydání první. ISBN 80-7226-189-4, 1064 stran, str. 395):

ZDE JE UMÍSTĚN PŘEVZATÝ OBJEKT
(v daném případě **organizační schéma**)

Obrázek 14-3 Některé z větších společností ve skupině Sumimoto. Přes 40 menších poboček a filiálek není zobrazeno. (*Pramen: Dodwell Marketing Consultants, Industrial Groupings in Japan*, 10. vydání, Tokyo, 1992, s. 84)

² IRELAND, B.: *Souboj v Atlantiku*. Nakladatelství JOTA, Brno, 2005. Vydání první, 328 stran + 16 stran obrazové přílohy. ISBN 80-7217-309-X, str. 255

³ IRELAND, B.: *Souboj v Atlantiku*. Nakladatelství JOTA, Brno, 2005. Vydání první, 328 stran + 16 stran obrazové přílohy. ISBN 80-7217-309-X, str. 271 - 312

⁴ IRELAND, B.: *Souboj v Atlantiku*. Nakladatelství JOTA, Brno, 2005. Vydání první, 328 stran + 16 stran obrazové přílohy. ISBN 80-7217-309-X

Příklad 3.6:

(citováno podle Brealey, R.A., Myers, S.C.: teorie a praxe firemních financí. Computer Press 2000, Praha. Vydání první, 1064 stran. ISBN 80-7226-189-4, str. 370):

ZDE JE UMÍSTĚN PŘEVZATÝ OBJEKT
(v daném případě **tabulka**)

Tabulka 14-5 Průměrné hodnoty

Pramen: R.G.Rajan a L.Zingales, „Chat Do We Know about Cupital Structure? Some Evidence from International Data“, Journal of Finance, 4. vydání (1995), tabulky IIIa a IIIb.

- i) převzatá tabulka (upraveno autorem DP)
- j) převzatý graf (upraveno autorem DP)
- k) převzatý obrázek (upraveno autorem DP)
- l) převzaté schéma (upraveno autorem DP)

Příklad 3.7:

V zásadě jde o analogii předchozího případu, s explicitním vyjádřením aktivního a významného zásahu autora publikace, který pracuje s citovaným objektem (schématem, tabulkou atd.).

Označení objektu (číslo a název)

ZDE JE UMÍSTĚN PŘEVZATÝ OBJEKT
(ku příkladu autorem práce upravené schéma, upravená tabulka atd.)

Pramen: R.G.Rajan a L.Zingales, „Chat Do We Know about Cupital Structure? Some Evidence from International Data“, Journal of Finance, 4. vydání (1995), tabulky IIIa a IIIb (upraveno autorem).

Alternativně:

Pramen: Upraveno autorem podle R.G.Rajan a L.Zingales, „Chat Do We Know about Cupital Structure? Some Evidence from International Data“, Journal of Finance, 4. vydání (1995), tabulky IIIa a IIIb.

Nepřesná citace (či její neuvedení) může vést v komerční rovině k soudním sporům o nerespektování autorských práv.

V souvislostech s tvorbou DP mohou být prohrěšky tohoto typu důvodem pro

- a) **hodnocení DP stupněm F či pro**
- b) **jednání u disciplinární komise děkana fakulty.**

3) Rozlišení citací podle formy

Zásadně je pro posuzování adekvátnosti dané formy citace **rozhodující její vypovídací schopnost** (informační vydatnost). Formálně přesné dodržení zvolené formy citace (dle ČSN resp. ISO – viz <http://www1.cuni.cz/~brt/bibref/bibref.html>, Harvard style atd.) tedy nehraje roli.

V odborné literatuře se objevují nejčastěji:

- a) pořadové číslo publikace (ze seznamu literatury) v kulatých či hranatých závorkách

Příklad 3.8:

(1) a nebo
[1]

- b) pořadové číslo publikace (ze seznamu literatury) s uvedením čísla dotyčné strany v kulatých či hranatých závorkách

Příklad 3.9:

(1, str. 36) a nebo
[1, str. 36]

- c) příjmení autora spolu s rozlišením roku (váže na položku v seznamu literatury) publikace v kulatých či hranatých závorkách

Příklad 3.10:

(IRELAND, B.(2005)) a nebo
[IRELAND, B.(2005)]

- d) příjmení autora spolu s rozlišením roku publikace a citované strany (váže na položku v seznamu literatury) v kulatých či hranatých závorkách

Příklad 3.11:

(IRELAND, B.(2005), str. 36) a nebo
[IRELAND, B.(2005), str. 36]

- e) index na odpovídajícím místě textu publikace, spolu s odpovídající poznámkou pod čarou, kde jsou uvedeny kompletní bibliografické údaje, doplněné o číslo citované strany.

Příklad 3.12:

Viz příklady v předchozím textu.

4) Rozlišení podle typu citovaného zdroje

V tomto případě je třeba konstatovat, že citovat lze v zásadě z libovolného zdroje. Dále uvedený přehled obsahuje sice nejčastěji se vyskytující typy citovaných zdrojů, v žádném případě si však nedělá nárok na úplnost výčtu. V případě potřeby lze čerpat inspiraci v dalších

pramenech. Ku příkladu za stále aktuální lze považovat specializovaný knižní pramen⁵, speciálně pokud jde o informace o podnicích.

a) knižní publikace

Příklad 3.13:

BREALEY, R.A., MYERS, S.C.: *Teorie a praxe firemních financí*. Computer Press 2000, Praha. Vydání první, 1064 stran. ISBN 80-7226-189-4

b) časopisecký článek

Příklad 3.14:

(citováno podle Brealey, R.A., Myers, S.C.: *Teorie a praxe firemních financí*. Computer Press 2000, Praha. Vydání první, 1064 stran. ISBN 80-7226-189-4, str. 231 a 499 – **všimněte si prosím drobných rozdílů ve formě citace obou článků**)

- M. E. Rubinstein: „A Mean-Variance Synthesis of Corporate Financial Theory“, *Journal of Finance*, 28: 167-182 (březen 1973).
- S. C. Myers, „Still Searching for Optima Capital Structure“, *Journal of Applied Corporate Finance*, 6: 4-14 (jaro 1993).

c) referát na konferenci (příspěvek otištěný v konferenčním sborníku)

Příklad 3.15:

(citováno podle <http://www1.cuni.cz/~brt/bibref/bibref.html>)

McGILL, Michael; RACINE, Drew. OCLC : Online Computer Library Center. In ARMS, Caroline (ed.). *Campus strategies for libraries and electronic information. Bedford (Mass.) : Digital Press, 1990, s. 36-56.*

d) zákon

Příklad 3.16:

(citováno podle SYNEK, M.a kol.: *Podniková ekonomika*. C.H.Beck, Praha 2000. Vyd. 2., 456 stran. ISBN 80-7179-300-4, strana 85)

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

e) internet

Příklad 3.17:

(citováno podle <http://www1.cuni.cz/~brt/bibref/bibref.html>)

American Psychological Association. *American Psychological Association* [online]. Washington (D.C.) : APA, c2007 [cit. 2007-10-02]. About the American Psychological Association. Dostupný z WWW: < <http://www.apa.org/about/>> .

⁵ BABKA, M.: *Kde a jak hledat informace o firmách*. Management Press, Praha 1994. Vydání 1., 174 stran. ISBN 80-85603-56-X.

- f) archívní materiály
- g) účetní dokumentace
- h) interní materiály organizace (podniku)
- i) záznamy z jednání (autorizované, neautorizované)
- j) dosud nepublikované práce všeho druhu.

Příklad 3.18:

(citováno podle Brealey, R.A., Myers, S.C.: *Teorie a praxe firemních financí*. Computer Press 2000, Praha. Vydání první, 1064 stran. ISBN 80-7226-189-4, str. 330)

Obrázek 13-4 Průměrné roční výnosy 1493 otevřených investičních fondů a tržní index, období (Pramen: M.M.Carhart, „On Persistence in Mutual Fund Performance“, nepublikovaná práce, University of Chicago, prosinec 1994.)

5) Poznámkový aparát

Zde jsou nejčastější podobou tři, respektive čtyři formy:

- a) Identifikace poznámky indexem v textu s odpovídající poznámkou pod čarou.
- b) Identifikace poznámky indexem v textu, s odpovídající poznámkou v závěru dané kapitoly (číslování poznámek je zde průběžné v rámci dané kapitoly).
- c) Identifikace poznámky indexem v textu, s odpovídající poznámkou v závěru celé práce (číslování poznámek je zde průběžné za celou práci).
- d) Umístění poznámky přímo na odpovídajícím místě v textu, uvozeno slovem textem „Poznámka:“.

6) Příklady seznamu literatury

- a) forma základní, využitelná zejména v případech citování indexem v textu a poznámkou pod čarou (viz rozlišení citací podle formy citace ad e)).

Příklad 3.19:

BABKA, M.: *Kde a jak hledat informace o firmách*. Management Press, Praha 1994. Vydání 1., 174 stran. ISBN 80-85603-56-X.

BREALEY, R.A., MYERS, S.C.: *Teorie a praxe firemních financí*. Computer Press 2000, Praha. Vydání první, 1064 stran. ISBN 80-7226-189-4

IRELAND, B.: *Souboj v Atlantiku*. Nakladatelství JOTA, Brno, 2005. Vydání první, 328 stran + 16 stran obrazové přílohy. ISBN 80-7217-309-X

SYNEK, M.a kol.: *Podniková ekonomika*. C.H.Beck, Praha 2000. Vyd. 2., 456 stran. ISBN 80-7179-300-4

b) s využitím pořadového čísla publikace

Příklad 3.20:

1. IRELAND, B.: *Souboj v Atlantiku*. Nakladatelství JOTA, Brno, 2005. Vydání první, 328 stran + 16 stran obrazové přílohy. ISBN 80-7217-309-X

c) s využitím jména autora a roku vydání

Příklad 3.21:

IRELAND, B.(2005): *Souboj v Atlantiku*. Nakladatelství JOTA, Brno. Vydání první, 328 stran + 16 stran obrazové přílohy. ISBN 80-7217-309-X

IV) Průběh řešení DP

- 1) Volba charakteru DP
 - a) ryze teoretická (následuje bod 3)
 - b) aplikační (následuje bod 2)
- 2) Volba podniku, v němž bude teorie aplikována.

Aplikační podnik musí souhlasit nejméně s tím, že poskytne

 - a) nezbytná data a
 - b) pracovníka, který bude s diplomantem spolupracovat, případně i
 - c) oponenta, který na hotovou DP napíše oponentní posudek
- 3) Volba tématu DP
- 4) Formulace zadání DP (ve spolupráci s vedoucím DP), s těžištěm v
 - a) formulaci předmětu DP (problémové oblasti)
 - b) cíli a nebo cílech DP (formulace hypotéz není podmínkou)
 - c) metodice DP (postupu tvorby a použitých metodách)
 - d) použité literatuře
- 5) Zpracování teoretické části DP
 - a) přehled ekonomické teorie, využité v řešení DP
- 6) Zpracování analytické části DP
 - a) popis současného stavu předmětu řešení DP

- b) bližší určení řešených problémové oblasti/problémových oblastí
 - c) sběr dat (data mining v podniku, studium literatury, atd.)
- 7) Zpracování návrhové (syntetické či praktické) části DP
- 8) Odevzdání DP na katedře
- a) v požadovaném termínu!!!
 - b) seznámení se s posudky (dnes prostřednictvím ISu)
 - vedoucího
 - oponenta
 - c) příprava na obhajobu
 - příprava na vlastní úvodní presentaci (délka 7 a nebo 15 minut, vlastně tedy dvě verze – krátká a dlouhá), obhajoba spatra a nebo s využitím **jedné strany** poznámek
 - podpora výpočetní techniky (presentace s využitím PWP a nebo jiného SW)
 - příprava na otázky oponenta a vedoucího (zde se předpokládá příprava zevrubnější a tedy i rozsáhlejší, opět s případným využitím podpory výpočetní techniky)

V) Spolupráce s vedoucím DP

- 1) Vedoucí je zpravidla z „mateřská katedry“ diplomanta – není podmínkou!
- 2) DP volí diplomant nejčastěji
 - a) prostřednictvím ISu z vypsání balíku témat, je možná i
 - b) individuální volba tématu DP (a tím vlastně i vedoucího DP) diplomantem – v tomto případě **je nutná předběžná konzultace** s vedoucím DP)
- 3) Předpokládá se systematická a pravidelná spolupráce diplomanta s vedoucím DP, obvykle v jím vypsání Diplomového semináři.
- 4) Posláním vedoucího DP je všestranně pomáhat diplomantovi, nikoliv tedy řešit DP za diplomanta!
 Obvykle jsou základní oblasti spolupráce tyto:
 - a) doporučení odborné literatury
 - b) doporučení rozsahu DP
 - c) bližší určení cíle DP
 - d) bližší určení problémů v DP řešených
 - e) konzultace k použitým metodám řešení DP (adekvátnost, reprezentativnost)
 - f) komentář k dosaženým výsledkům DP (obhajitelné, neobhajitelné) a jejich případnému doplnění (fakultativní)
 - g) péče o autenticitu DP, tedy o funkční využití citací a poznámkového aparátu
 - h) tvorba posudku DP, jeho vložení do Archivu závěrečné práce a odevzdání podepsaného originálu posudku na mateřské katedře autora DP

- 5) V každém případě se v průběhu tvorby DP předpokládá aktivní přístup diplomanta. V případě závažných problémů může vedoucí DP reagovat i **neudělením odpovídajícího zápočtu!!!**

VI) Spolupráce s oponentem DP

- 1) Požadavky na oponenta – ukončené VŠ vzdělání (magisterský stupeň) nejlépe ekonomického nebo technického typu. Sporné případy je třeba konzultovat s vedoucím práce.
- 2) Diplomant se může podílet na volbě oponenta (může ho vedoucímu práce navrhnout) – v těchto případech bývá oponentem obvykle partner diplomanta v aplikačním podniku.
- 3) Pokud diplomant nevyužije možnost podílet se na volbě oponenta, určí oponenta „mateřská katedra“.
- 4) Posláním oponenta je:
 - a) obligatorně
 - vytvořit oponentní posudek (na standardizovaném formuláři – dostupné v ISu)
 - odevzdat podepsaný originál posudku na mateřské katedře diplomanta
 - vložit oponentní posudek do Archivu závěrečné práce v ISu
 - b) fakultativně (obvykle v těch případech, kdy jde o aplikační DP v daném podniku)
 - pomoc v orientaci v aplikačním podniku
 - pomoc v získávání dat v podniku
 - pomoc ve volbě řešeného problému
 - pomoc při řešení zvoleného problému.

VII) Obhajoba DP

1) Průběh obhajoby

- a) volba otázek státní závěrečné zkoušky (otázky volí diplomant podle pokynů tajemníka státnicové komise)
- b) příprava odpovědí na zvolené otázky (pro přípravu je k dispozici obvykle šedesát minut)
- b) úvodní slovo autora DP (ve výše uvedeném rozsahu)
- b) čtení posudků vedoucího a oponenta práce, včetně otázek doporučených k obhajobě (v kompetenci státnicové komise)
- c) reakce autora DP na posudky (předem připravená odpovědi na otázky vedoucího a oponenta)
- d) diskuse členů státnicové komise s diplomantem k problematikám DP

- e) odpovědi diplomanta na zvolené státnicové otázky, s případnými doplňujícími otázkami příslušného zkoušejícího.

V případě **reprobace** se konají jen ty části státní závěrečné zkoušky, ve kterých byl student neúspěšný.

Odpovídající **informaci podá předseda** státnicové komise, případně její **tajemník**.

2) Co se vlastně v průběhu DP obhájí?

- a) PŘÍNOS DP (a tedy vlastně přínos diplomanta) v podobě řešení problému DP a dosažení cíle DP
- b) aktivita v řešení DP
- c) podíl na volbě použité literatury
- d) relevantnost analýzy současného stavu předmětu řešení DP
- e) relevantnost návrhové části DP (vazby na téma a cíl DP a na výsledky její analytické části)
- f) volba metod řešení DP
- g) aktivita v aplikačním podniku
- h) forma DP

VIII) Přínos DP

Přínos diplomanta (zprostředkovaně) přínos DP má v celkovém hodnocení DP rozhodující význam.

Na úrovni DP se předpokládá, že budou předložena taková řešení daného problému, která především:

- a) respektují cíl DP
- b) vychází z analytické části DP
- c) vychází ze znalosti relevantní literatury k řešenému problému
- d) reflektují na známé teoretické koncepce, významné pro řešení daného problému
- e) tyto koncepce kriticky hodnotí s ohledem na jejich využitelnost pro řešení daného problému
- f) a konečně buď
 - tvůrčím způsobem aplikují kriticky zhodnocené známé teoretické koncepty pro řešení daného problému, a nebo dokonce
 - rozvíjejí současný stav teoretického poznání v dané oblasti v souvislostmi s cílem DP a povahou řešeného problému.

14. 9. 2009

Kalouda

© František Kalouda, 2009